

**ВАЗОРАТИ ТАНДУРУСТИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**Барномаи миллии
пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабетӣ қанд дар
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012–2017**

Душанбе - 2012

Таҳиягарони Барнома:

1. Салимов Н.Ф. – н.и.т., вазири тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
2. Раҳмонов С.Б – муовини вазири тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
3. Шарипов Ш.З. - сардори Раёсати ташкили хизматрасониҳои тиббии Вазорати тандурустӣ;
4. Анварова Ш. С. – д.и.т., профессор, сармутахассиси ғайривоҳидии Вазорати тандурустӣ оид ба эндокринология;
5. Қосимова С.Х. – н.и.т., директори Маркази ҷумҳуриявии клиникии эндокринологӣ;
6. Мағзумова Ф.П. – сардори Шӯъбаи кӯмаки аввалияи тиббию санитарии Раёсати ташкили хизматрасониҳои тиббии Вазорати тандурустӣ;
7. Назарова С.И. – н.и.т., муовини директори Пажӯҳишгоҳи илмию тадқиқотии акушерӣ, гинекологӣ ва перинаталогӣ.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҚАРОР

аз “ 3 ” апрели соли 2012

№ 130

ш.Душанбе

Дар бораи тасдиқи Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи
диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012–2017

Мутобиқи моддаи 7 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи
дурнамоҳои давлатӣ, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои инкишофи
иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва бо мақсади паст намудани
сатҳи гирифторшавӣ, маъюбшавӣ ва фавт аз диабет қанд, Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон қ а р о р м е к у н а д:

1. Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабет қанд дар
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012–2017 ва Нақшаи чорабиниҳои
татбиқи он тасдиқ карда шаванд (замима мегарданд).

2. Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷоя бо дигар
вазорату идораҳои дахлдор, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти
Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳо
иҷрои барномаи мазкурро дар доираи маблағҳои барои соҳаи тандурустӣ
пешбинишуда таъмин намояд.

3. Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- ҳамоҳангсозӣ ва дастгирии техникийи татбиқи Барномаро таъмин
намояд;

- дар бораи натиҷаҳои чараёни татбиқи Барнома ба Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон ҳар сол ахборот манзур намояд.

4. Мақомоти иҷроияи маҳалии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори
Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳо Шӯрои
ҳамоҳангсозии иҷрои Барномаи мазкурро таъсис диҳанд.

Раиси
Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

ВАЗОРАТИ ТАНДУРУСТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

734025, ш. Душанбе, к. Шевченко, 69, тел. (372) 221-18-35, факс (372) 2217525

ФАРМОИШ

аз 16.04.2012с., № 168

ш. Душанбе

Оиди татбиқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 апрели соли 2012, №130 «Дар бораи тасдиқи Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»

Бо мақсади таъмини иҷроиши қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 апрели соли 2012, №130 «Дар бораи тасдиқи Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»

ФАРМОИШ МЕДИҲАМ:

1. Ба муовини аввал ва муовинони Вазири тандурустӣ, сардорони Раёсатҳо ва шўъбаҳои дастгоҳи марказии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон, роҳбарони муассисаҳои таълимии тиббӣ, пажӯҳишгоҳҳои илмӣ-тадқиқотӣ, марказҳои миллию ҷумҳуриявӣ ва дигар марказҳои махсусгардонидашудаи Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон, сардорони Раёсатҳои тандурустии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Хатлон ва Суғд, ш. Душанбе (Давлатбеков С.Қ., Бузмаков Ш.М., Тошматов Д.Х., Темуров А.А.), сардорони шўъбаҳо ва мудирони бахшҳои тандурустии шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ, менечерони сохтори госпиталӣ ва кўмаки аввалияи тиббии санитарии кишвар қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 апрели соли 2012, №130 «Дар бораи тасдиқи Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва табобати бемории қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»-ро ба роҳбарӣ гирифта, иҷроиши онро таъмин намоянд. Мўҳлат доимӣ.

2. Ҳайати Шўрои ҳамоҳангсозӣ дар назди Вазорати тандурустӣ оид ба татбиқи « Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар

Чумхурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017» тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

3. Ба муовини Вазири тандурустӣ Раҳмонов С. Б. супориш дода шавад, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорату идораҳои алоқаманд ва ташкилотҳои байналмилалӣ, нақшаи чорабинихоро оид ба татбиқи «Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Чумхурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»-ро тарҳрезӣ намуда, барои тасдиқ пешниҳод намояд. Мӯҳлат 1 моҳ.

4. Сардорони Хадамотҳои назорати давлатии фаъолияти тиббӣ (Ҳочимуродов Ғ.М.), фармасевтӣ (Холназаров Б.) ва санитарно-эпидемиологӣ (Алиев С.П.) фаъолияти худро бо амалинамоии Барнома ҳамоҳанг сохта, пайваста ба Вазорати тандурустӣ ахборот пешниҳод намоянд. Мӯҳлат доимӣ.

5. Директори Маркази чумхуриявии эндокринологӣ (Қосимова С. Қ.) ва сармутахассиси ғайривоҳидии Вазорати тандурустӣ оид ба бемориҳои эндокринологӣ (Анварова Ш.С.):

а) «Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Чумхурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»-ро аз ҳисоби маблағҳое, ки дар буҷети давлатӣ барои соҳаи тандурустӣ пешбинӣ шудаанд ва кӯмаки ташкилотҳои байналмилалӣ маблағгузорӣ карда мешавад, нашр намуда, ба вазорату идораҳо ва алоқамандон дастрас намояд. Мӯҳлат 1 моҳ;

б) дар ҳамкорӣ бо Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон, идораҳои зертбеи он дар вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо, расонаҳои хабарӣ, Маркази чумхуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим (Азимов Ғ.Қ.), Маркази чумхуриявӣ оид ба масъалаҳои ғизо (Хайров Ҳ.С.), Пажӯҳишгоҳи илмию тадқиқоти тибби профилактикии Тоҷикистон (Сатторов С.С.) мӯҳтавои муқаррароти асосии Барномаро ба аҳоли манзур намояд. Мӯҳлат доимӣ.

в) лоиҳаи нақшаи фаъолияти Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба татбиқи «Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Чумхурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017»-ро барои соли 2012 пешниҳод намояд. Мӯҳлат 1 моҳ.

6. Ба ректорони Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино (Қурбонов У.А.) ва Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тибби Тоҷикистон (Аҳмадов А.А.) дар якҷоягӣ бо сармутахассиси ғайривоҳидии Вазорати тандурустӣ оид ба бемориҳои эндокринологӣ, (Анварова Ш.С.):

а) барномаҳои омӯзиширо вобаста ба мӯҳтавои Барнома боздиди назар намуда, барои тасдиқ пешниҳод намоянд. Мӯҳлат 3 моҳ;

б) дар ҳамкорӣ бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва сохторҳои алоқаманди соҳа, тайёр намудани мутахассисони варзидаи бемориҳои эндокринологиро ба нақша гиранд. Мӯҳлат доимӣ;

в) тавассути таҳияи дастуралалҳо, протоколҳои клиникӣ қорӣ ва мукамал намудани механизми татбиқи самтҳои асосӣ, мониторинг ва баҳодихии фаъолияти Барномаро таъмин намоянд. Мӯҳлат доимӣ.

7. Сардорони Раёсатҳои тандурустии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Хатлон ва Суғд, ш.Душанбе (Давлатбеков С.Қ., Бузмаков

Ш.М., Тошматов Д.Х. ва Темуров А.А.), сардорони шўъбаҳо ва мудирони бахшҳои тандурустии шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ:

а) мақсаду вазифаҳои Барномаҳо бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар маҳалҳо баррасӣ намуда, мўҳтавои Барномаҳо ба зерсохторҳои худ баррасӣ намоянд. Мўҳлат 1 моҳ;

б) ҳайати Шўрои ҳамоҳангсозӣ оид ба амалинамоии Барномаи миллии пешгирӣ, ташҳис ва табобати муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017-ро тасдиқ намоянд. Мўҳлат 1 моҳ;

в) Нақшаи мушаххаси фаъолиятро, дар самти амалӣ намудани Барномаи мазкур, пешниҳод намоянд. Мўҳлат 1 моҳ;

г) дар бораи натиҷаҳои амалисозии Барнома ба роҳбарияти Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар сол, ду маротиба – май ва ноябр ахборот манзур намоянд.

8. Ҷаласаҳои Шўрои ҳамоҳангсозӣ оид ба амалисозии Барномаи миллии пешгирӣ, ташҳис ва муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2017 дар ҳар як 4 моҳ на камтар аз як маротиба гузаронида шаванд.

9. Назорати иҷроии фармоиши мазкурро ба зиммаи муовини вазир Раҳмонов С.Б. мегузорам.

Вазир

Н. Салимов

Бо қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 3 апрели соли 2012, № 130
тасдиқ шудааст

**Барномаи миллии
пешгирӣ, ташҳис ва муолиҷаи диабетӣ қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои солҳои 2012–2017**

1. МУҚАДДИМА

Барномаи миллии пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012–2017 (минбаъд Барнома) дар доираи таъбиқи ислоҳоти соҳаи тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар асоси ҳуҷҷатҳои бунёдии зерин таҳия гардидааст:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли»;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд»;
- Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 августи соли 2010, №368 тасдиқ карда шудааст;
- Тавсияҳои CINDI (Барномаи байналмилалӣ махмееи мубориза бо бемориҳои ғайрисироятӣ), Копенгаген. с.1991;
- Эълумияи Халасаи якуми глобалии вазирони тандурустӣ оид ба тарзи ҳаёти солим ва мубориза бо бемориҳои ғайрисироятӣ. Москва с.2011;
- Эълумияи сиёсии Халасаи сатҳи олии Ассамблеяи генералии Созмони Милалӣ Муттаҳид, оид ба пешгирӣ ва мубориза бо бемориҳои ғайрисироятӣ. Нью-Йорк, с.2011
- Эълумияи Халасаи навбатии вазирони тандурустии давлатҳои аъзои Созмони ҳамкории исломӣ, Остона, с.2011.

Барномаи мазкур барои сифатан тағйир додани хизматрасонии тиббӣ, пешгирӣ, ташхис ва таъбиқати беморони гирифтори диабети қанд равона гардидааст.

Барнома барои солимгардонии миллат, коҳиш додани маъҷубӣ ва ғавти ин гурӯҳ беморон мусоидат менамояд.

2. ТАҲЛИЛИ ВАЗЪ

1. Хусусиятҳои вазъи демографияи ҷумҳурӣ ба тағйироти куллии сиёсӣ ва иҷтимоӣ иқтисодии баъди ҷанги шаҳрвандӣ ба вучуд омада, бад шудани шароити зиндагии мардум, ташаккули муносибатҳои бозорӣ, қисман вайрон шудани сохтори ҷинсию синну солии аҳоли, заиф шудани ҳифзи иҷтимоӣ оилаҳои серфарзанд ва тағйир ёфтани сохтори миллии аҳоли алоқаманданд.

2. Аҳолии ҷумҳурӣ ба ҳолати то 1 январи соли 2011 7 616 764 нафарро ташкил медиҳад. Афзоиши табиӣ аҳоли дар соли 2010 25,1 ба 1000 нафар аҳолиро ташкил дод ва дар муқоиса бо соли 2006 (22,1 ба 1000 аҳоли) зиёд гардид. Беш аз 73,5 фоизи аҳоли дар деҳот ва 26,5 фоиз дар шаҳр зиндагӣ мекунанд. Вазъи умумии демографӣ ба дараҷаи баланди таваллуд (29,3 ба 1000 аҳоли) ва ғавти нисбатан ками аҳоли (4,2 ба 1000 аҳоли), ғавти баланди кӯдакон (16,8 ба 1000 аҳоли) ва модарон (45 ба 100 ҳазор тифлони

зиндатаваллудшуда), дараҷаи пасти шаҳрнишинӣ, шумораи зиёди муҳочирати берунаи меҳнат хос аст.

3. Тибқи маълумоти Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ бемориҳои ғайрисироятӣ сабаби асосии ғавт дар ҷаҳон буда, беморшавӣ аз онҳо сол аз сол меафзояд. Масалан, дар соли 2008 36,1 млн. нафар ғавтиданд аз ҷунин бемориҳо, ба монанди бемориҳои дилу рағҳо 17 млн. нафар, бемориҳои онкологии (саратон) 4,2, бемориҳои музмини шуш 4,2 млн. ва диабет қанд 1,3 млн. нафар. Тақрибан 80 фоизи ҳолатҳои ғавт дар ҷаҳон ба мамлакатҳои рӯ ба тараққӣ рост меояд.

4. Айни замон, дар тамоми сайёра танҳо аз рӯи мурочиат 246 млн. беморони гирифтори диабет қанд ба қайд гирифта шуда, қариб 50 фоизи онҳо ба синну соли нисбатан ғайро ва қобили меҳнати 40-59-сола рост меоянд. Ҳанӯз 20 сол қабл, шумораи беморони гирифтори диабет қанд дар ҷаҳон аз 30 млн. нафар зиёд набуд. Бо дарназардошти суръати инкишофи паҳншавии ин беморӣ, коршиносони Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ пешгӯӣ менамоянд, ки шумораи беморони гирифтори диабет қанд то соли 2025 - 1,5 маротиба зиёд шуда, ба 380 млн. нафар мерасад, ки асосан аз ҳисоби беморони диабет қанди навъи 2 шакл гирифта, дар калонсолон инкишоф меёбад ва пеш аз ҳама бо вазни зиёди бадан алоқаманд аст. Тибқи маълумоти Федератсияи байналмилалӣи диабетӣ, ҳамаҷуз дар тамоми ҷаҳон, қариб 200 нафар кӯдакон гирифтори бемории диабет қанд мегарданд. Ҳамзамон, маълум аст, ки диабет қанди дар синни кӯдакӣ инкишофёбанда, давомнокии миёнаи ҳаётро то 20 сол кам мекунад.

5. Диабет қанд бо оризаҳои минбаъдаи худ хеле хатарнок мебошад. Тибқи маълумоти Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ ҳар як 10 сония дар ҷаҳон 1 нафар бемори диабет қанд ба ҳалокат мерасад. Ҳамасола, қариб 4 млн. беморон ғавтида – ин ба шумораи ғавтидагон аз сирояти вирусӣ норасоии масунияти одам ва гепатити вирусӣ баробар аст. Ҳар сол дар ҷаҳон зиёда аз 1 млн. ампутатсияи пойҳо гузаронида шуда, зиёда аз 600 000 беморон пурра бинории худро аз даст медиҳанд ва тақрибан дар 500 000 ҳолатҳо гурдаҳои беморон аз кор мемонанд, ки муолиҷаи гаронарзиши ҳемодиализ ва ҳатман иваз намудани гурдари талаб мекунад.

6. Ҷунин вазъияти ташвишовари тандурустиро, ки аз сабаби бемории қанд ба амал омадааст, ба назар гирифта, Федератсияи байналмилалӣи диабетӣ моҳи июни соли 2006 ба ҳукуматҳо ва ташкилотҳои ҷамъиятии тамоми ҷаҳон барои муттаҳид намудани саъю кешишҳо дар бораи алайҳи диабет қанд мурочиат намуд. Ин ташаббус аз тарафи ҷамъиятҳои касбии аксарияти мамлакатҳои ҷаҳон, аз ҷумла 150 мамлакати аъзои Созмони миллалӣ муттаҳид, 133 ҷамъиятҳои мамлакатҳои мутараққӣ дастгирӣ карда шуд. Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ин ташаббуси муҳимро ҷонибдорӣ намуда, дар соли 2006 Барномаи мубориза бар зидди диабет қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2006-2010-ро қабул намуд.

7. Таҳлили вазъи мушкилоти диабет қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз он шаҳодат медиҳад, ки тибқи омори расмӣ сол аз сол шумораи беморони гирифтори диабет қанд зиёд мегардад. Масалан, соли 2007 – 16 816 нафар

беморони гирифтори диабет ба қайд гирифта шуд, соли 2009 бошад, то 18 953 ва соли 2010 то 21 836 нафар зиёд гардид. Аз ҷумла, миқдори беморони гирифтори диабет қанди навъи 1 (инсулинвобаста) дар соли 2010 – 2086 нафарро ташкил дод. Нишондиҳандаи беморшавии умумии диабет қанд мувофиқан соли 2007 – 231,6, соли 2009 – 254,3, соли 2010 бошад – 293,0 нафарро ба 100 ҳазор аҳоли ташкил дод.

8. Сабаби асосии маъюбшавии барвақтӣ ва ғавт ин оризаҳои рагии диабет қанд мебошанд. Дар байни беморони диабет қанд, ғавт аз бемориҳои дил ва мағзи сар 2-3 маротиба зиёдтар, нобиноӣ 20 маротиба, нефропатия (иллати гурдаҳо) 12-15 маротиба, гангренаи дасту пойҳо 20 маротиба зиёдтар мушоҳида карда мешавад.

9. Дар Тоҷикистон солҳои охир миқдори ампутатсияҳои пойҳо бо сабаби диабет қанд сол ба сол зиёд шуда истодааст. Агар дар соли 2009 дар кишвар 104 ампутатсия гузаронида шуда бошад, дар соли 2010 ва 2011 ин миқдор мутаносибан ба 114 ва 174 расидааст. Дар шаҳри Душанбе нишондоди ампутатсия бо сабаби ангиопатияи диабет пой 4-4,5 ба 100 ҳазор аҳолиро ташкил дод. Далелҳои зикршуда, зарурияти таҳия намудани чораҳои пешгирӣ ва паст намудани шумораи ампутатсияро дар байни беморони диабет қанд ногузир мегардонанд.

10. Диабет қанд – одилона ба бемориҳои ғайрисироятӣ эпидемиологӣ дохил карда мешавад ва миқдори беморон дар кӯраи замин ҳар 10-15 сол ду баробар зиёд мешавад. Паҳншавии диабет бо дарназардошти синну сол зиёд мегардад. Масалан, дар гурӯҳи синнусолии 0-17 сола он – 1,2 ба 1000 аҳоли баробар буда, дар гурӯҳи 18-24 сола – 8,9, дар гурӯҳи 25-34 сола – 18,6, дар гурӯҳи 35- 44 сола – 31,5, дар гурӯҳи 45-54 сола – 60,2, дар гурӯҳи 55-62 сола – 107,4, дар гурӯҳи 65-74 сола – 166,8 ва дар гурӯҳи синнусолии 75 сола ва калонтар – 143,3 ба 1000 аҳоли ташкил медиҳад.

11. Ретинопатияи диабетӣ – оризаи микрорагии диабет қанд дар 85 фоизи беморони диабет қанди навъи 1 бо собиқаи 20 солаи беморӣ мушоҳида карда мешавад. Қариб 20 фоизи беморони диабет қанди навъи 2 аллақай дар лаҳзаи ташхис кардани «диабет қанд» ретинопатия доранд. Ретинопатияи диабетӣ сабаби аз ҳама бештар дучоршавандаи нобиноӣ дар беморони диабет қанд мебошад. Пешгирии аввалияи ретинопатияи диабетӣ ба пешгирӣ намудани инкишофи иллати рағҳои шабақия дар байни бемороне, ки гирифтори ретинопатияи диабетӣ нашуданд, равона карда шудааст. Пешгирии дуюмини ретинопатияи диабетӣ ин муолиҷаи беморони гирифтори ретинопатия бо мақсади пешгирӣ намудани нобиноӣ мебошад. Барои муолиҷаи марҳилаҳои гуногуни ретинопатияи диабетӣ якҷанд усули муолиҷаи ҷарроҳӣ истифода бурда мешавад: фотокоагулятсияи лазерӣ, криокоагулятсия ва витректомия. Фотокоагулятсияи лазерӣ усули нисбатан самараноки муолиҷаи иллати рағҳои шабақия хангоми диабет қанд мебошад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фотокоагулятсияи лазерӣ, фактоэмулсификатсияи оризаҳои катаракта, витректомия дар беморони гирифтори диабет қанд фақат бо харидорӣ намудани таҷҳизотҳои ҳозиразамон имконпазир гардид. Таҷҳизоти муосири офталмологӣ ба Маркази ҷумҳуриявии клиникии бемориҳои чашм ва

марказҳои хусусии офталмологии шаҳрҳои Душанбе ва Хучанд дастрас карда шудааст, ки дар муолиҷаи ин оризаи мудҳиши диабетӣ қанд имкониятҳои навро фароҳам меоварад.

12. Ҳоло беморони гирифтори ретинопатияи диабетӣ дар муассисаҳои гуногуни тиббии ҷумҳурӣ таъбабат карда мешаванд. Зарурати ташкил намудани маркази махсусгардонидашудаи офталмоэндокринологӣ ба миён омадааст, ки дар он беморон таҳти назорати эндокринологҳо қарор дошта, таъбабати саривақтии терапевтӣ, ҷарроҳӣ ва лазерӣ мегиранд. Ин марказ метавонад функцияҳои ташкилӣ ва солимгардониро иҷро намояд. Қисми зиёди таҷҳизоти зарурӣ ва мутахассисони тахассуснок дар Маркази ҷумҳуриявии клиникӣ бемориҳои ҷашм мавҷуданд.

13. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 2,1 млн. занони синни репродуктивӣ ҳастанд, ки 27,2 фоизи тамоми аҳолии ҷумҳуриро ташкил медиҳад. Ба ин шумора қариб 7 ҳазор занони синни репродуктивӣ аллақай гирифтори диабетӣ қанд дохил карда шудааст, ки 0,3 фоизи ҳамаи занони синни репродуктивӣро ташкил медиҳад. Диабетӣ қанд ҳангоми ҳомиладорӣ, бо вазнинии беморӣ ва ноустувории ҷараён, тамоюл ба кетоатсидоз ва ҳолатҳои гипогликемӣ, имконияти шиддат ёфтани оризаҳои рағии диабет фарқ мекунад. Бояд қайд намуд, ки ҳангоми муолиҷаи занони ҳомиладори гирифтори диабетӣ қанд, дараҷаи дониши кормандони тиб оид ба масъалаҳои диабетӣ қанд ҳангоми ҳомиладорӣ баланд нест, инчунин протоколҳои клиникӣ (стандартҳо) оид ба муолиҷаи диабетӣ қанд ҳангоми ҳомиладорӣ вуҷуд надоранд. Диабетӣ гестатсионӣ ва вайроншавии тести тобоварӣ ба глюкоза дар давоми ҳомиладорӣ ошкор карда мешавад. Маълум аст, ки паҳншавии диабетӣ қанди гестатсионӣ дар тамоми ҷаҳон бемайлон зиёд шуда истодааст ва вобаста ба шумораи аҳоли, мансубияти этникӣ ва усули ташҳиси диабетӣ қанд аз 1 фоиз то 14 фоизро ташкил медиҳад. Паҳншавӣ ва сохтори омилҳои хатари диабетӣ қанди гестатсионӣ, дар байни занони ҳомиладори Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯхта нашудааст.

14. Аз соли 2006 дар кишвар «Барномаи мубориза бар зидди диабетӣ қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2006-2010» амалӣ гардида, тибқи нақша як қатор чорабиниҳо анҷом дода шудааст. Аз ҷумла беморони гирифтори диабетӣ қанди навъи 1 дар солҳои амалигардии Барномаи мазкур бо маблағи 29 млн. 299 ҳаз. сомонӣ бо дастгирии Лоихаи «ХОУП» бо инсулин ва дигар доруҳои қандпаस्तкунанда таъмин гардидааст. Дар маҷмӯъ, дар натиҷаи ба роҳ мондани ҳамкориҳои судманд бо шарикони байналмилалӣ, барои татбиқи Барнома зиёда аз 44 миллион сомонӣ маблағ ҷалб ва сарф карда шуд. Инчунин, ҳолати моддию техникаи марказҳои эндокринологӣ беҳтар гардид, аз ҷумла, бо дастгирии мақомоти ихроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд дар солҳои 2007-2009 ба маблағи 947 427 сомонӣ 2 шўъбаи нави ҳозиразамон сохта шуда, бо таҷҳизотҳои зарурӣ ҷиҳозонида, мавриди истифода қарор дода шудааст.

15. Ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи ташҳису таъбабат дар Маркази тиббии шаҳрӣ, Шўъбаи ҷарроҳии эндокринологӣ барои 30 кат, Шўъбаи эндокринологӣ дар шаҳри Кўлоб барои 15 кат ва Шўъбаи эндокринологӣ дар шаҳри Кўрғонтеппа барои 20 кат таъсис дода шуд. Дар ин давра ба муассисаҳои

эндокринологӣ аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ 1 адад дастгоҳи Допплер, 2 адад дастгоҳи ултрасадо, 2 адад нақлиёти санитарӣ, 3 адад дастгоҳи сабти барқии дил, якчанд яхдонҳо ва компютерҳо дастрас карда шуд.

16. Дар доираи татбиқи Барнома 6785 табибон ва ҳамшираҳои тиббии оилавӣ бо усулҳои ташхису табобати беморони диабетӣ қанд дар муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ омӯзонида шуданд.

17. Дар марказҳои эндокринологӣ «Ҳучраҳои фаҳмондадихӣ барои беморони диабетӣ қанд» ба роҳ монда шудааст, ки дар он 8921 беморон омӯзонида шуданд. Ҳамзамон, корҳои иттилоотӣ дар якҷоягӣ бо марказҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим ба роҳ монда шудааст.

18. Ба ин дастовардҳо нигоҳ накарда, якчанд бандҳои Барномаи мазкур амалӣ нагардидаанд, ки сабаби он набудани маблағҳои иловагӣ барои рушди соҳаи эндокринологӣ мебошад. Аз ин лиҳоз, зарурияти таҳияи Барномаи нав дар кишвар ба миён омадааст.

3. МАҚСАД ВА ВАЗИФАҲОИ БАРНОМА

19. Барномаи мазкур ба беҳтар намудани вазъи эпидемиологии диабетӣ қанд дар мамлакат, паст намудани шумораи гирифтборони ин беморӣ, сафарбар намудани захираҳои мавҷуда барои ташхиси барвақти диабетӣ қанд, сари вақт ошкор ва пешгирӣ намудани оризаҳои диабетӣ қанд, тақмили ёрии махсусгардондашудаи эндокринологӣ, аз ҷумла ёрии таъҷилӣ ба беморони диабетӣ қанд, барои тамоми беморони диабетӣ қанд таъмин намудани муолиҷаи дастрас, мустаҳкам намудани заминаи моддию техникаи муассисаҳои тандурустии соҳаи эндокринологӣ, тайёр намудани мутахассисони амалию илмӣ, равона шудааст.

4. ВАЗИФАҲОИ БАРНОМА

20. Вазифаҳои Барнома иборатанд:

- баланд бардоштани дараҷаи таҳассусии мутахассисони кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва сатҳи маърифатнокии аҳолии оид ба масъалаҳои пешгирӣ, ташхис ва муолиҷаи диабетӣ қанд ва оризаҳои он;

- беҳтар намудани сифати ташхис ва расонидани ёрии таъҷилӣ ба беморони диабетӣ қанд дар зинаи кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва бахши госпиталӣ тавассути таҳия ва истифодаи дастуру протоколҳои клиникӣ, ки дар асоси тибби далелнок таҳия гардидааст;

- беҳтар намудани сифат ва дастрасии хизматрасониҳои тиббӣ оид ба ташхиси барвақти диабетӣ қанд ва оризаҳои он дар зинаи кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва бахши госпиталии тандурустии ҷумҳурӣ;

- беҳтар намудани сифат ва дастрасии кӯмаки махсусгардондашудаи эндокринологӣ ба тамоми беморони диабетӣ қанд (хусусан кӯдакон, ноболиғон, занони ҳомиладор);

- ташкили чорабиниҳое, ки ба пешгирӣ ва ташхиси барвақти оризаҳои диабети қанд (ретинопатия, ангиопатияи рағҳои пойҳо, нефропатия ва попанҳаи диабетӣ) равона шудаанд;

- беҳтар намудани заминаи моддию техникии марказҳои махсусгардондашудаи эндокринологӣ, муассисаҳои кемаки аввалияи тиббию санитарӣ ва бахши госпиталӣ;

- ҷалби кумакҳои беғаразона аз ҷониби соҳибкорони ватанӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ бо мақсади беҳтар намудани сифати хизматрасонии тиббӣ ба беморони гирифтори диабети қанд.

5. ЧОРАБИНИҲО

21. Такмили соҳаи эндокринология дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳи тақвияти заминаи моддию техникии ва инфрасохтор:

- дар доираи таҷдиди муассисаҳои тиббӣ ташкил намудани Маркази ҷумҳуриявии клиникии эндокринологӣ бо статсионари дорои шӯъбаҳои диабетологӣ барои калонсолон ва кӯдакон;

- ташкил намудани шӯъбаҳои махсусгардондашудаи диабетологӣ дар марказҳои эндокринологӣ (ш.Хучанд, ш.Хоруғ, ш.Кӯрғонтеппа ва ш. Кӯлоб);

- такмили хизматрасониҳои озмоишӣ ва вазифавӣ дар соҳаи эндокринологӣ;

- таъмини дастгирии моддию техникии ҳуҷраҳои «Диабети пой»;

- беҳтар намудани вазъи бо таҷҳизоти зарурӣ таъмин намудани «ҳуҷраҳои фаҳмондадиҳӣ барои беморони гирифтори диабети қанд».

22. Такмили хизматрасониҳои тиббӣ оид ба пешгирӣ, ташхиси бармаҳал ва табобати диабети қанд ва оризаҳои он

- истифода ва татбиқи дастовардҳои навтарини илм дар соҳаи пешгирӣ, ташхиси барвақт, муолиҷа, ва оризаҳои диабети қанд (ретинопатияи диабетӣ, нефропатия ва нейропатия);

- татбиқи технологияҳои нав дар ҷарроҳии рағҳои хунгард ҳангоми муолиҷаи аломатҳои попанҷаи диабетӣ;

- татбиқи технологияи муосири лазеркоагулятсия барои муолиҷаи ретинопатияи диабетӣ;

- таҳияи нақшаи ошкор намудани диабети гестатсионӣ ва табобати бемории диабети қанд ҳангоми ҳомиладорӣ, ташкил намудани ҳуҷраҳои «Диабети қанд ва ҳомиладорӣ»;

- дар марказҳои эндокринологӣ ба роҳ мондани усули санҷиши гемоглобини гликолизатсияшуда ва микроалбумин дар пешоб;

- такмил додани барномаи регистри (бақайдгирии) беморони гирифтори диабети қанд, аз ҷумла оризаҳои он;

- ба роҳ мондани муоинаи оммавии пешгирии аҳоли барои ошкор намудани оризаҳои диабети қанд, аз ҷумла ретинопатияи диабетӣ;

- дар муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ бо мақсади пешгирии намудани нобиноӣ аз оризаҳои диабети қанд ба роҳ мондани ташҳиси ҳатмии қабри чашм;

- тахти назорати қатъӣ қарор додани оилаҳои гирифтори бемории диабети қанд ва расонидани кӯмакҳои аввалия аз ҳисоби маблағҳои Барнома;

23. Захираҳои кадрӣ ва кор бо аҳоли

- такмил додани барномаҳои омӯзиш ва бозомӯзии касбии табибон, кормандони миёнаи тиббӣ ва донишҷӯён оид ба диабетшиносӣ;

- такмили ихтисоси мутахассисони соҳа дар кишвар ва хориҷа;

- омӯзиши мутахассисони марказҳои эндокринологӣ оид ба истифодаи технологияҳои муосири истифодашаванда барои муайян намудани диабети қанд;

- тайёр намудани мутахассисони илмӣ ва амалӣ дар соҳаи диабетшиносӣ;

- таҳия ва нашри дастурҳо оид ба диабети қанд барои кормандони тиб ва беморон;

- гузаронидани семинарҳо барои баланд намудани савияи дониши мутахассисон (табибони оилавӣ, педиатрҳо, мутахассисоне, ки дар қариб худ бо диабети қанд дучор мегарданд);

- такмили ҳуҷҷатҳои оморӣ оид ба диабети қанд ва ташкил намудани регистри беморони диабети қанд.

6. ТАШАККУЛИ БАРНОМА ВА ҶҲДАДОРИҶО

24. Роҳбарии умумии Барномаро Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардонад ва ба он ваколати ҷамоҳанг сохтани татбиқи Барнома аз рӯи чорабиниҳои, ки иҷрои онҳо ба ваколати дигар вазорату идораҳо дохил мешавад, дода шудааст.

25. Дар сатҳи вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ ҷамоҳангсозии Барномаро муовинони раисони вилоятҳо, шаҳри Душанбе, шаҳрҳо ва ноҳияҳо, ки масъулони соҳа мебошанд, ба ҷҳда доранд. Муовинони ҷамоҳангсозон сардорони раёсатҳо, шӯъбаҳои (мудирони бахшҳои) тандурустии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, менечерони шӯъбаҳои госпиталӣ ва кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ дар маҳалҳо мебошанд.

26. Барои амалӣ намудани Барномаи мазкур қалби Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон (Пажӯҳишгоҳи давлатии ғизои Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон), Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Иттифоқи Тоҷикматлубот ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ зарур мебошад.

27. Барои татбиқи вазифаҳои асосии Барнома, инчунин дигар мутахассисон ҷалб карда мешаванд, ки онҳо оризаҳои диабети қандро табобат менамоянд (табибони бемориҳои чашм, дил, гурда, чарроҳон ва акушер-гинекологҳо).

28. Иҷрои Барнома дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои байналмилалӣ, ширкатҳои дорусозӣ ва вазорату идораҳои алоқаманд ба роҳ монда мешавад.

7. ҲАМКОРӢ БО ДИГАР ВАЗОРАТУ ИДОРАҲО

29. Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои худ ҷиҳати татбиқи Барнома:

- дар барномаҳои таълимии мактабҳои таҳсилоти умумӣ ва дар барномаҳои таълимии мактабҳои олии масъалаҳои пешгирии бемории диабети қанд ва тарғиби тарзи ҳаёти солимро дохил менамояд;

- ҷиҳати гузаронидани муоинаи устодон ва хонандагони мактабҳои таҳсилоти умумӣ ва олии мусоидат менамояд.

30. Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома:

- ҳадамоти давлатии ташҳиси тиббӣю иҷтимоии Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои марбут ба маъюбиро дар байни беморони диабети қанд таҳти назорати пайваста қарор дода, мунтазам маълумотро оид ба масъалаи мавриди назар ба Шӯрои Ҳамоҳангсозӣ оид ба татбиқи Барнома пешниҳод ирсол менамояд;

- ҷиҳати таъмини ҳимояи иҷтимоии беморони гирифтори диабети қанд барои ташкил намудани солимгардонии онҳо дар муассисаҳои санаторӣ - осоишгоҳӣ мусоидат менамояд.

31. Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома:

- лоиҳаҳои сармоягузорию оид ба таҷдид ва ҷиҳозонидани соҳаи эндокринология, ки аз тарафи Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати ворид намудан ба Барномаи давлатии сармоягузорӣ, грантҳо ва сохтмони асосӣ барои солҳои оянда пешниҳод карда мешаванд, мавриди баррасӣ қарор дода, мусоидат менамояд;

- дар шабакаи муассисаҳои соҳаи савдо бахшҳои махсуси фуруши маҳсулоти парҳезиро ташкил менамояд.

32. Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома оид ба парвариши навъҳои зироатҳои лӯбиғӣ ва дигар зироатҳои сабӯсдор барои ғизои сифатноки парҳезии беморони диабети қанд чораҳо меандешад.

33. Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома дар байни ҷавонон бо мақсади пешгирии бемории диабети қанд ва омилҳои ба ин беморӣ боисшаванда корҳои фаҳмондадиҳӣ гузаронида, ҷиҳати тарғиби ташаккули тарзи ҳаёти солим мусоидат менамояд.

34. Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома корҳои фаҳмондадиҳиро дар байни занон ва оилаҳо оид ба пешгирии бемории диабети қанд ба роҳ мемонад.

35. Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома дар қори тарғиботии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва воҳидҳои сохтори он оид ба пешгирии диабети қанд дар байни аҳоли мунтазам мусоидат менамояд.

36. Иттифоқи Тоҷикматлубот дар доираи татбиқи Барнома чиҳати ташкил намудани ғизои парҳезӣ дар ошхонаҳо ва дар нуқтаҳои фурӯши маҳсулоти ғизоӣ барои беморони гирифтори диабети қанд мусоидат менамояд.

37. Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи татбиқи Барнома тавассути Пажӯҳишгоҳи давлатии ғизои Вазорати энергетика ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷоя бо сохторҳои мушобеҳи Вазорати тандурустӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон чиҳати ба роҳ мондани таҳия, нашр ва дастрас намудани маводи иттилоотӣ, аз ҷумла дастурамал, буклет, овезаҳо оид ба истифодаи ғизои парҳезӣ вобаста ба пешгирии диабети қанд муоидат мекунад.

38. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар доираи татбиқи Барнома мутобиқи шароит ва имконияти мавҷуда аз бучети маҳаллӣ маблағгузорӣ ва дастгирии иҷтимоии беморони гирифтори диабети қандро таъмин менамоянд.

8. ТАШКИЛИ ХИЗМАТРАСОНИИ ЭНДОКРИНОЛОГӢ

39. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 126 нафар, аз ҷумла дар муассисаҳои тандурустии ҷойгир дар шаҳри Душанбе 45 нафар, дар вилояти Суғд 36 нафар, дар вилояти Хатлон 25 нафар, дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон 3 нафар, дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ 17 нафар табиби эндокринолог фаъолият менамоянд, ки аз онҳо 65 фоизи онҳо дорои дараҷаи тахассусӣ мебошанд.

40. Барои татбиқи самтҳои асосии стратегӣ чиҳати ташкили хизматрасониҳои эндокринологӣ дар ҷумҳурӣ дар шаҳри Душанбе Маркази ҷумҳуриявии клиникии эндокринологӣ, Маркази эндокринологии шаҳрӣ, шӯъбаҳои эндокринологӣ барои калонсолон дорои 40 кат, барои кӯдакон дорои 25 кат ва Шӯъбаи ҷарроҳии эндокринологӣ дорои 30 кат дар Маркази тиббии шаҳрӣ, кафедраи эндокринологияи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино ва курси эндокринологии Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тибби Тоҷикистон, дар шаҳри Хучанди вилояти Суғд - Маркази вилоятии клиникии эндокринологӣ дорои 80 кат (70 кат барои калонсолон ва 10 кат барои кӯдакон), дар шаҳри Қўрғонтеппаи вилояти Хатлон - Маркази вилоятии эндокринологӣ дорои 20 кат, дар шаҳри Кўлоби вилояти Хатлон Маркази вилоятии эндокринологӣ дорои 15 кат, дар шаҳри Хоруғи Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон - Маркази вилоятии эндокринологӣ ва дар сохтори шӯъбаи муолиҷавии Беморхонаи вилоятӣ 15 катҳои вобасташудаи эндокринологӣ, ғайр аз ин, ҳуҷраҳои эндокринологӣ дар марказҳои саломатии шаҳрӣ ва ноҳиявӣ, озмоишгоҳҳои клиникую биохимиявӣ,

аз чумла гормоналӣ, дастгоҳҳои таҳхиси фаросавтӣ (аз чумла Допплер) ва томографияи компютерӣ мавҷуданд.

41. Тарбияи заминавии кадрҳо дар Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино, коллеҷҳои тиббӣ ва баъдан дар Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тиббии Тоҷикистон анҷом дода мешавад. Тарбияи баъдидипломии мутахассисон, тақмили ихтисоси роҳбарони барномаро дар зинаҳои гуногун ва мутобиқи консепсияи нави таълими табибони амалияи умумӣ, табибони оилавӣ, кормандони миёнаи тиббӣ, табибони дигар ихтисосҳо, инчунин тайёрии махсуси табибон - парҳезшиносон, табибони таҳхиси вазифавӣ, кормандони миёнаи тиббии хадамоти озмоишгоҳӣ, ҳуҷраҳои диабети пойро (подиатриро) пешбинӣ менамояд.

42. Тарбияи кадрҳо аз рӯи азхудкунии усулҳои муносири пешгирӣ, таҳхис ва муолиҷаи диабети қанд ва оризаҳои он гузаронида мешавад. Фаъолияти ба кормандони тиб омӯзонидани усулҳои худназораткунии беморони диабети қанд, тайёр намудани дастурдиҳандаҳои чорабинӣҳои пешгирии диабети қанд ва парҳезшиносон ва ғайра идома дода мешавад. Дар рафти таълим истифода бурдани талаботи тиббии далелнок ба нақша гирифта шуда, барои зиёдшавии давомнокии ва сифати ҳаёти беморони диабети қанд мусоидат менамоянд.

9. МАБЛАҒГУЗОРИИ БАРНОМА

43. Барнома дар доираи маблағҳои, ки дар буҷети давлатӣ барои соҳаи тандурустӣ пешбини шудаанд ва кӯмаки ташкилотҳои байналмиллалӣ маблағгузорӣ карда мешавад.

Бо қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 3 апрели соли 2012, № 130
тасдиқ шудааст

10. Нақшаи чорабиниҳои татбиқи Барномаи миллии пешгирӣ, ташҳис ва муолиҷаи диабети қанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012 – 2017

Р/т	Чорабиниҳо	Иҷрокунанда	Меҳлатҳои татбиқ	Сарчашмаи маблағгузорӣ
1. Такмили соҳаи эндокринология дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳи таквияти заминаи моддию техникаӣ ва инфрасохтор				
1.1.	Ташкил намудани шӯъбаҳои махсусгардонидашудаи диабетологӣ дар марказҳои эндокринологӣ (шаҳрҳои Хучанд, Хоруғ, Қургонтеппа ва Кулоб) дар доираи воҳидҳои кори амалкунандаи муассисаҳои тиббӣ	Вазорати Тандурустӣ, раёсатҳои тандурустии вилоятҳо	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
1.2.	Такмили хизматрасониҳои озмоишӣ ва таъмини асбобҳои зарурӣ дар соҳаи эндокринологӣ	Вазорати Тандурустӣ, раёсатҳои тандурустии шаҳри Душанбе, вилоятҳо, шӯъбаҳо ва бахшҳои тандурустии шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
1.3.	Таъмини дастгирии моддию техникаи хучраҳои «Диабети пой»	Вазорати Тандурустӣ, раёсатҳои тандурустии шаҳри Душанбе, вилоятҳо, шӯъбаҳо ва бахшҳои тандурустии шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
1.4.	Дар доираи таҳдиди муассисаҳои тиббӣ ташкил намудани Маркази ҷумҳуриявии клиникии эндокринологӣ бо стационари дорои шӯъбаҳои диабетологӣ барои калонсолон ва кудакон дар доираи воҳидҳои кори муассисаҳои кори муассисаҳои тиббии ҷумҳуриявӣ	Вазорати тандурустӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2. Таклими хизматрасониҳои тиббӣ оид ба пешгирӣ, ташҳиси бармаҳал ва табобати диабети қанд ва оризаҳои он				
2.1.	Истифода ва татбиқи дастовардҳои навтарини илм дар соҳаи пешгирӣ, ташҳиси барвақт, муолиҷа в оризаҳои диабети қанд (ретинопатияи диабети, нефропатия ва нейропатия)	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ, марказҳои бемориҳои чашм, марказҳои бемориҳои дилу рағҳо, маркази илмии	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ

		шаҳрии эҳё ва детоксикатсия, шўъбаҳои гемодиализ дар вилоятҳо		
2.2.	Татбиқи технологияҳои нав дар ҷарроҳии рағҳои хунгард ҳангоми муолиҷаи синдроми попанҷаи диабетӣ	Вазорати тандурустӣ, маркази ҷумҳуриявӣ илмӣ ҷарроҳии дилу рағҳо ва қафаси сина	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.3.	Татбиқи технологияи муосири лазеркоагултсия барои муолиҷаи ретинопатияи диабетӣ	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ, марказҳои бемориҳои чашм	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.4.	Таҳияи нақшаи ошкор намудани диабетӣ гестатсионӣ ва табобати бемории диабетӣ қанд ҳангоми ҳомиладорӣ, ташкили хучраҳои «Диабетӣ қанд ва ҳомиладорӣ»	Вазорати тандурустӣ, Пажӯҳишгоҳи илмию татқиқоти акушерӣ, гинекологӣ ва перинаталогӣ, марказҳои солимии репродуктивӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.5.	Дар марказҳои эндокринологӣ татбиқи намудани усули санҷиши гемоглобини гликолизатсияшуда ва микроалбумин дар пешоб	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.6.	Такмил додани барномаи регистри (бақайдгирии) беморони гирифтори диабетӣ қанд	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ, Маркази ҷумҳуриявӣ омор ва иттилооти тиббӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.7.	Паст намудани оризаҳои музмини беморони гирифтори диабетӣ қанд бо роҳи ҷорӣ намудани усулҳои самарабахши ташҳиси бармаҳал ва табобати муосир (ретинопатия, нефропатия, полинейропатия)	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ, муассисаҳои кўмаки авалияи тиббию санитарӣ, марказҳои бемориҳои чашм, марказҳои нефрологӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.8.	Ошкоркунии диабетӣ қанд дар байни гурӯҳҳои хавфнок (фарбеҳӣ, фишорбаландӣ, аъзои оилаҳои, ки беморони диабетӣ қанд доранд)	Марказҳои эндокринологӣ, муассисаҳои кўмаки авалияи тиббию санитарӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.9.	Муайян намудани диабетӣ қанд дар шўъбаҳои муассисаҳои госпиталӣ бо роҳи санҷиши қанди хун байни ҳамаи шахсони аз 40 сола боло	Марказҳои эндокринологӣ, муассисаҳои ҳадамоти госпиталӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
2.10.	Таъмин намудани беморони гирифтори диабетӣ қанди наъви 1 ва 2 бо инсулин ва доруҳои қанд пасткунанда	Вазорати тандурустӣ,	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кўмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3. Заҳираи кадрӣ ва қор бо аҳоли				
3.1.	Такмил додани барномаҳои омезиш ва	Вазорати тандурустӣ,	2012-2017	Маблағҳои

	бозомезии касбии табибон, кормандони миёнаи тиббӣ ва донишҷӯён оид ба диабетология	Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ Ибни Сино, Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тиббии Тоҷикистон, Пажӯҳишгоҳи илмию тадқиқотии акушерӣ, гинекологӣ ва перинаталӣ, Коллеҷи тиббии ҷумҳуриявӣ		бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.2.	Тайёр намудани мутахассисони илмӣ ва амалӣ дар соҳаи диабетология, офтальмоэндокринологҳо, табибони тиббӣ оилавӣ, функционалистҳо	Вазорати тандурустӣ, Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ Ибни Сино, Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тиббии Тоҷикистон, Пажӯҳишгоҳи илмию тадқиқотии акушерӣ, гинекологӣ ва перинаталогӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.3.	Таҳия ва нашри дастурҳо оиди диабетиканд барои кормандони тиб ва беморон	Вазорати тандурустӣ, Маркази ташаккули тарзи ҳаёти солим, Маркази ҷумҳуриявии клиникӣ эндокринологӣ,	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.4.	Тақмили фаъолияти «Хучраҳои фаҳмондадиҳӣ барои беморони диабетиканд», ҷиҳозонидани онҳо бо асбобҳои таълимӣ ва назорати мунтазами кори онҳо	Вазорати тандурустӣ, марказҳои эндокринологӣ, муассисаҳои кӯмаки авалияи тиббию санитарӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.5.	Гузaronидани семинарҳо барои баланд намудани савияи дониши мутахассисон (табибони оилавӣ, педиатрҳо, мутахассисоне, ки дар кори худ бо диабетиканд дучор мегарданд)	Вазорати тандурустӣ, Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ Ибни Сино, Донишкадаи тақмили ихтисоси баъдидипломии кормандони тиббии Тоҷикистон, Пажӯҳишгоҳи илмию тадқиқотии акушерӣ, гинекологӣ ва перинаталогӣ	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.6.	Гузaronидани корҳои пешгирӣ дар байни аҳоли тавассути воситаҳои ахборон	Вазорати тандурустӣ, ва маорифи Ҷумҳурии	2012-2017	Маблағҳои бучети давлатӣ

	омма, таҳия намудани маводи иттилоотӣ оид ба омилҳое, ки ба инкишофи диabetи қанд оварда мерасонад (никоҳи хешовандӣ, истеъмоли машруботу тамоқу ва ғайра) инчунин гузаронидани семинарҳои омезишӣ, сеҳбату вохуриҳо бо иштироки мутахассисони соҳа дар байни аҳоли, аз ҷумла ҷавонон	Тоҷикистон, Қумитаҳо и телевизион ва радио, қор бо занон ва оила ва қумитаи хавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон		ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.7.	Ташкили Истироҳатгоҳи тобистона барои кӯдакони гирифтори диabetи қанд ва таъмин намудани онҳо бо таҷҳизоти зарурӣ	Вазорати тандурустӣ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон	2012-2017	Маблағҳои буҷети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ
3.8.	Дар барномаҳои таълимии мактабҳои таҳсилоти умумӣ ва барномаҳои таълимии мактабҳои олӣ ворид намудани масъалаҳои пешгирии бемории диabetи қанд ва тарғиби тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустӣ, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон	2012-2017	Маблағҳои буҷети давлатӣ ва кӯмаки ташкилоти байналмиллалӣ